

Les inquietuds del moment

Diumenge passat, Catalunya va elegir les seves Corts Constituents. I malgrat tractar-se d'unes eleccions de segon grau, el país seguia la lluita amb gran interès. Tarda enllà i al vespre, la inquietud amb què tot-hom preguntava què havia passat, era un símptoma revelador.

L'Assemblea elegida diumenge té molt to. El públic se n'adonà quan la vegi actuar. Podria ésser més matisada, podria haver

monarquia. La diferència essencial entre els dos règims és que la monarquia no sentia l'esperit de justícia i només creia amb els procediments de força, i sobretot amb la violència antilegal. El camí de la pau social és el camí de la llei. Que els governs obrin segons llei i els sindicats també. I que tot-hom obri a la llum del dia, abolint els procediments clandestins i parlant clar. Que els governs satisfacin les aspiracions de justícia

L'escrutini de diumenge passat a l'Ajuntament de Barcelona

recollit els diferents sectors d'opinió, però cal fer-se càrrec que estem en un període revolucionari i que en èpoques com aquesta es més difícil que mai fer un cunat. Direu que hi manquen noms que hi haurien d'esser per dret propi. És evident que hi ha a Catalunya homes que han lluitat tota la vida pel catalanisme i el republicanisme que hauran de resignar-se a una col·laboració llunyana. Però si aquests homes tenen un valor real sabran esperar la seva hora, el moment d'una col·laboració més directa. La majoria del país està d'acord en un punt del qual parlarem l'altre dia: no ens sobra cap valor: no, sabríem prescindir de cap matís. Però, tal com és, l'Assemblea té més to que cap de les Assemblees de la Mancomunitat.

L'elecció de l'Assemblea obre un període nou en la vida de la Generalitat. L'existència d'una Assemblea enrobustirà el Govern de la Generalitat. L'Assemblea sabrà governar i fer-se respectar. Ara només cal que el poble de Catalunya vegi en l'Assemblea i el Govern de la Generalitat el seu govern, el govern del país. Per llei natural, l'Assemblea i el Govern de la Generalitat sentiran immediatament l'esperit de corporació, l'esperit de la casa, l'esperit del Palau de la Generalitat. I en aquest sentit de país i de corporació hi ha l'essència de tot instrument de govern. Tot el secret de l'eficàcia del Govern de la Generalitat consisteix en què tingui consciència que és un govern. L'autoritat ha de néixer d'aquesta concepció. Està a les nostres mans saber utilitzar aquest instrument. Amb un segell de goma i un nom, En Prat de la Riba va arribar a crear un instrument de govern. L'instrument és ara molt més perfecte. Augmentar-li l'autoritat depèn de tots: depèn de l'ús que vulguem fer d'aquesta autoritat. Si

Elegida l'Assemblea, cal que no oblidem que estem encara en ple període d'Estatut. És natural que els partits defensin els seus interessos, però pensant sempre en el país, pensant que són carn del país. Redactar i aprovar un estatut no és fer tasca de partit, ni molt menys demagogia. Al Parlament de la Generalitat no ha de donar-s'hi un espectacle recreatiu. Afortunadament, l'Assemblea, com hem dit, té un gran to i homes de molt prestigi.

Enrobustint l'autoritat de la Generalitat podem aspirar a governar-nos una mica més directament cada dia. Per la seva complexitat, Barcelona té problemes que és difícil, gairebé impossible, resoldre des de Madrid. Entre aquests problemes hi ha, per exemple, la qüestió social. El Govern de Madrid s'ha reservat aquests assumptes i, francament, en aquests moments constructius, se'ns fa favor evitant-nos aquests afers. Però, dia vindrà que es demostrarà que a Madrid no han entès mai el mecanisme dels nostres plets socials. Si la Generalitat sap consolidar la seva autoritat, fatalment serà un dia instada a actuar d'arbitre, i potser a funcions més importants, com la d'estructurar les normes de relació entre obrers i patrons. L'obrer català, àdhuc l'immigrant, s'ha resistit sempre a ésser dirigit des de Madrid. És un fet curiós, però és innegable.

Ara mateix, la qüestió social és motiu de comentaris alarmistes a Barcelona. Potser arribarem al conflicte, però no cal esverar-se: aquesta agitació social de cada dia és la nostra revolució constant, la vàlvula que evita que s'acumulin energies que podrien produir la revolució autèntica. Per altra part, aquesta agitació es dispersa sempre en formes espectaculars, en manifestacions cridaneres i, anant malament, culmina en una edició nova de les vagues d'escombraries. Però la diversitat de parers i el temperament anticatàstrofic de l'obrer barceloní, i aquell instint que té de fer-se una caseta i d'anar a fer costellades amb la família, són unes virtuts que no tenen preu. Cal no alarmar-se. Tot això passava també amb la

De Dijous — a Dijous

Henry Torrès a Barcelona

M. Torrès, el cèlebre advocat francès, ha aprofitat una treva que li han deixat els criminals famosos del seu país i ha desembarcat a Barcelona acompanyat d'una senyora rossa com un fil d'or, que és Mme. Torrès, i s'han llençat literalment als braços del seu antic defensat, l'illustre Francesc Macià. M. Torrès ha estat aquests dies un hoste d'honor de la Generalitat i ha resseguit la nostra ciutat, des de Montjuïc fins al Tibidabo, dintre dels cotxes, flamejants de banderes, del govern de Catalunya.

En l'acte més important de propaganda internacional del problema català, o sigui la vista del cèlebre procés, a París, contra els revoltats de Prats de Molló, M. Torrès, advocat defensor d'En Francesc Macià, fou l'altaveu-prestigiós que llençà llicament als quatre vents la paraula càlida i tremolosa de les aspiracions catalanes. El tot París, primer, i tot el món després, sentiren dels llavis de M. Torrès la història trista i heròica d'un poble, història que floria en el gest magnífic d'un grup de braus que en el cor dels Pirineus aixecaren com a bandera de combat el drap, mil voltes ofès, de les quatre barres.

Advocat eloqüent, M. Torrès posà en la seva defensa tota la brillantor i tot el patètic que la transcendència del tema li oferien. M. Torrès féu el miting catalanista més important d'aquests darrers temps.

Ara, M. Torrès ha vingut a Barcelona per tenir la satisfacció de veure de prop el salt prodigiós del que ahir, assegut en el banquet dels acusats del Palau, havia passat a ocupar el primer lloc entre els catalans, en mig de l'adhesió unànime de tot un poble. Per la seva banda, el govern de la Generalitat i l'opinió de Catalunya han volgut fer constar d'una manera ben clara el seu homenatge a aquest digne representant de la França. M. Torrès ha representat aquests dies, entre nosaltres, la França gloriosa, campiona de les idees de llibertat i de democràcia; per tant, les mostres d'afecte i de simpatia que ha rebut s'han d'interpretar, tant com un acte de consideració personal, com l'homenatge autèntic a la França que tots estimem i que no és precisament la de M. Chiappe i la de la premsa «imparcial» i d'informació.

Oportunitíssima, aquesta visita de M. Torrès. Oportuna, primer, perquè haurà ofert l'ocasió de pagar un deute de gratitud vers un ciutadà de França que ha servit tan bé la nostra causa; oportuna, després, perquè haurà servit per esborrar suspicàcies i malentesos. En aquests moments, M. Torrès ha estat l'ambaixador exacte de la França per la qual dotze mil catalans donaren la seva sang, en la Gran Guerra.

J. M. P.

MIRADOR INDISCRET

Entre ciutadans

El ciutadà Aragai s'ha guanyat una justa fama d'«interrupcionista», en les sessions de l'Ajuntament. Efectivament, no desaprofita cap ocasió per falcar els discursos dels regidors de la dreta amb interrupcions potser més sinceres que agudes.

A conseqüència d'això, el ciutadà Aragai s'ha convertit en l'obsessió del ciutadà Solà de Cañizares. De tal manera, que, en el debat sobre els jesuïtes de la passada sessió, quan el jove Solà feia un discurs per celebrar i adherir-se a les paraules del ciutadà Sagarra, en lloc de dir el nom d'En Sagarra, deia el de l'Aragai.

«No em pot veure...» comentava aquest. Després, el ciutadà Pellicena va parlar de l'obra dels jesuïtes a Filipines i el ciutadà Aragai la posava en quarantena.

«Aneu-vos-en a Manila a veure-ho!» li féu En Solà.

«Què més voldríeu!» contestà l'Aragai—. Però m'hauréu de «rosegat»...

Causas nobles i justes

El jove ciutadà Solà de Cañizares féu una gran defensa dels jesuïtes i el ciutadà Velilla es va permetre d'insinuar que potser l'hi pagaven.

«Jo sóc advocat» contestà enèrgicament el jove Solà; però això no vol dir que em mogui per cap interès. Com a particular i com a advocat, només defenso les causes que considero nobles i justes.

«...Com per exemple el cas «Ricardito»!» féu una veu del públic.

El punt de vista radical

El debat sobre l'expulsió dels jesuïtes s'allargava, s'allargava... Eren les nou, i el ciutadà radical va demanar la paraula, i va dir:

«Mentre nosaltres estem discutint, els jesuïtes ja sopen.

El debat continuà, més allargassat que mai. Dues hores després, el ciutadà radical Griso intervingué novament, per dir:

«Nosaltres, vinga discutir; i els jesuïtes ja han sopat!

El fals i el veritable Fontbernat

L'altre dia, a Esplugas de Francolí, hom va estar a punt de detenir i potser fins i tot d'apallisar el músic Fontbernat i el doctor Vilanova, que anven a aquell poble per donar un miting.

Raons? Senzillament: els republicans de la població tenien notícia que un tal Canelles pensava dur-los un Fontbernat i un Vilanova apòcrifs. I en arribar els autèntics Fontbernat i Vilanova, va costar quart i ajuda de convèncer el poble i les autoritats que no es tractava de cap ensarronada.

«Me n'han passat moltes en aquest món» deia, després, En Fontbernat; però això que em volguessin apallissar perquè jo em volia fer passar per un altre, i que aquest «altre» fos jo mateix, no em pensava pas de poder-ho veure mai. Ni amb República!

Una equivocació

Redacció de La Rambla, a dos quarts de vuit del vespre. Una senyora elegant, amb cabells grisos, i una senyoreta, més elegant encara, truquen a la porta.

«Veniem a firmar.

«Passin, passin, facin el favor.

I un redactor les acompanya, amb molta amabilitat, fins una taula plena de plects amb signatures.

Les senyores es lleven els guants. Primer l'una, després l'altra, estampen llur signatura.

El redactor, convertit en ordenança, gràcies a la bellesa de la senyoreta, les acompanya fins a la porta. Un cop en el replà, la senyora vella diu amb to llastimós al redactor amable:

«I a vostè... què li sembla? Els treuran? L'interrogat resta uns moments perplex. De seguida, però copsa l'abast de la pregunta. I respon, amb la cara més seràfica que sap fer:

«Em sembla que no. Hem de confiar-hi. La senyora respira com aquell que s'ha tret un pes del damunt. I torna a acomiadar-se, més amable, encara.

Què ha passat? Que les senyores s'han equivocat d'escala i en lloc de presentar-se a signar a la redacció d'El Matí per a protestar de la suposada expulsió dels jesuïtes, han signat en els plects d'adhesió de les dones a la República.

El bloc patriòtic

Al Saló de Sant Jordi de la Generalitat es troben el poeta Artur J. Palau Ximenis i l'ex-ídem Melcior Font, actualment secretari del poeta-conseller d'Instrucció Ventura Gasol.

«Què hi ha de la formació del bloc català per a les properes eleccions?» pregunta el primer al segon.

«No sé de quin bloc em parlem.

«Sí, home! Del bloc patriòtic, en el qual han d'entrar Acció Catalana, els socialistes, la Lliga...

«Ah, sí! Voleu dir el «Bloc Manelico»!

A Ginebra

El secretari general de la S. de N., per desig d'alguns membres del Consell, redactà un text de benvinguda al senyor Lerroux. Els diplomàtics del secretariat no cregueren possible saludar al nou ministre espanyol sense tenir algunes paraules d'adeu al seu predecessor a Ginebra, Quíñones de León. El text de la salutació fou mostrat al senyor Lerroux, el qual no posà cap dificultat per acceptar les frases dedicades a l'ex-ambaixador de l'ex-rei:

«Són els millors jutges» va dir el ministre—per saber si el meu predecessor ha merescut els elogis que li volen concedir. No fóra correcte que jo m'hi oposés.

Aquesta resposta féu molt bon efecte entre els alts dignataris de la S. de N.

Però quan els representants alemanys van veure el text, van oposar objeccions, de tal manera que calgué renunciar a llegir els projectats compliments de benvinguda.

Quan n'informaren al senyor Lerroux, aquest va dir, somrient:

«M'hauré de saludar jo mateix expressant la meua gran alegria de trobar-me, en nom de la nova Espanya, a la taula d'Europa.

Humor i economia

Els economistes de La Veu, en els seus documentats articles, no parlen mai de la pesseta; diuen sempre «el nostre signe monetari». Els redactors de la casa s'ho prenen una mica en broma, i diuen, per exemple:

«Aquell té un sou mensual de dos cents signes monetaris.

«Sí, vaja—féu un altre redactor—. Mentre no es digui que en aquesta casa ens paguen amb signes...

Un canvi demitjions extraordinari

Una vegada, un va cometre la imprudència de convidar a casa seva el Màrius Aguilà, que va arribar abans que l'amfitrió.

«S'haurà d'esperar una mica—va dir-li la cambra.

El Màrius es va assegurar, amb gran sorpresa de la minyona, que no havia vist mai cap convidat lliurant-se a semblants manobres abans de seure a la taula, es va treure un petit paquet de la butxaca, del qual van sortir un parell de mitjons acabats de comprar. Es va descalçar, es va treure els mitjons que duia posats i, embolicant-los en el paper dels nous, va llençar-los per la finestra. Després, es posava els nous i es tornava a calçar tranquil·lament.

El barret agafetós

Un dels tòpics del Màrius és la galanteria, la mundanitat, lo versallesco, muy siglo XVIII i altres mandangues.

Però ben poques persones l'han vist amb el cap descobert. Per això, una nit que el van convidar a una llotja del Liceu i preguntava a Francesc Pujols si s'havia de posar de smoking, el filòsof de Martorell li respongué:

«Treue el barret i ja quedaràs bé.

En Foronda i la repartidora

Brusselles, Metropoli Hotel.

A una taula, l'ex-amo de Barcelona, l'ex-tramvià Foronda, amb els bigotis una mica pansits, i dos fills. Ha demanat dues botelles petites de cervesa, i cada vegada que n'aboca, posa les tres copes de costat i s'ajup per nivellar millor el líquid de cada copa. No se li conceixia tanta afició a la justícia distributiva.

En havent acabat, els dos fills s'acomodien de son pare. Aquest, paternal, els dona uns quants bitllets de cinc francs a cada un.

ELS SINDICATS LLIBRES

Les ulleres i la popularitat

Aquesta anècdota ens arriba una mica endarrerida, però val la pena de contar-la. Fa referència al viatge del senyor Alcalá Zamora, que tornà a Madrid amb En Nicolau d'Oliver.

En el viatge de retorn, fatigat per les emocions de la jornada, el cap del Govern es va ficar aviat al lit. En arribar el tren a Mora d'Ebre, tot el poble era a l'estació per aplaudir les personalitats republicanes. En Nicolau d'Oliver va sortir a la finestra i feu un petit parlament; explicà que el senyor Alcalá Zamora descansava i gràfic en nom seu l'espectacle manifestava.

S'acabà el discurs, i el tren no arrancava. Aleshores, un del públic es va avançar i va dir:

—Però, bé deu haver-hi En Nicolau d'Oliver?

—Es clar—contestà En Nicolau, una mica sorprès—; sóc jo mateix.

—Ah! Com que estàvem avesats a veure'l amb ulleres!

Efectivament. Per llegir, el ministre d'Economia s'havia tret les ulleres i era així com havia aparegut a la finestra. Aleshores, per esborrar-los tota mena de dubte, En Nicolau d'Oliver es posà les ulleres, a la vista del públic, i aquest li tributà una ovació delirant.

Una barba profètica

Quan va venir la Dictadura del Primo de Rivera, un taverner de Port Bou féu la prometença de no tallar-se la barba fins el dia que caigués la monarquia borbònica.

Durant vuit anys, el seu apèndix pilós va anar creixent... El dia de la proclamació de la República li arribava a l'estómac.

Fidel a la seva paraula, el taverner de Port Bou va anar a trobar el seu barber i es féu tallar la barba. Després n'ha exposat els dos trossos a l'aparador del seu establiment, sota un cartell redactat així: «Això no s'hauria vist mai, sense la República.»

Republicà autèntic

Hi ha una frase que circula molt aquests dies: «Jo, que he estat republicà tota la vida...» Un amic nostre es dedica a fer una llista de la gent a la qual l'ha sentida. És interessant. L'han dita els senyors Vidal Salvà, Antoni Miral, Julián Clapera, José Pérez de Rozas, Adolfo Marsillach, i altres que, segons frase de gasella, sentim moltíssim no recordar.

Per això ens ha plagut la frase pintoresca i decidida de «Juanito» Marsans, que deia l'altre dia en un descans dels partits de Fronton:

—Jo, que no havia estat mai republicà i que ara en sóc...

—Com?

—...per força!

Els començos d'En Mir

Joan Mir conta els començos—dificils com tots—de la seva vida de pintor en una tertúlia d'amics. I diu:

—En aquell temps, aconseguir vendre un quadre era una proesa de la qual no tot hom podia ésser protagonista. Jo mateix, però, a poder sortir-ne, vaig veure'm obligat a recórrer a un truc.

Ambient de gran expectació. Mir, acariciant-se la barba, prossegueix:

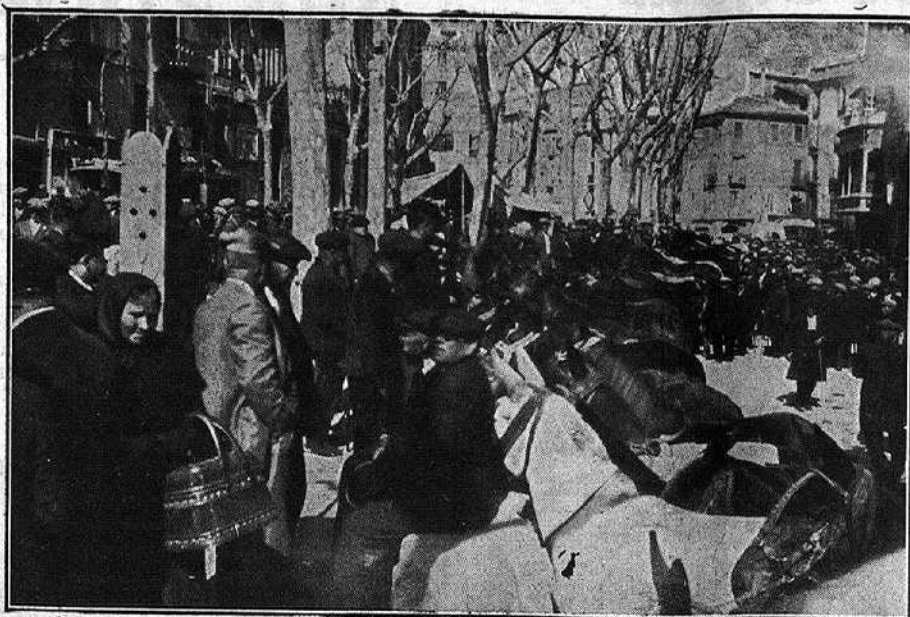
—Pintava quatre quadres del mateix paisatge, però de manera completament diferent, i els titulava *Les quatre estacions*. Naturalment, el que s'enamorava d'una sola tela venia obligat a quedar-se amb totes les estacions restants.

LA FIRA DEL RAM

EL MATÍ

—Aquest campanar de la Seu vella és, Herr Winkel, el millor mirador de la Plana. Mireu, des d'aquí, quin amuntament, quina àmplia escampadissa de teulades grogues! Mireu, més enllà, la gama de verds i ocre dels camps que donen les millors patates del món! No veieu el solc de plata del Gurri? Guaiteu, a l'horitzó, el

hem vist a les monedes ibèriques del Museu. El «porc canonic» de què parlava Guillem de Balenyà. Mireu quina estesa de gabies! Entrem per aquests passadissos i escoltem la simfonia d'esguells que acompanya la batalla del tractant i el pagès! Contemplem a ple la fina meravella d'aquests amuntaments de garrins! Guaiteu aquells mamellons rosats que jeuen fent pila i belluguen només el morret humit.

cercle blavenc de muntanyes que clou la contrada!

No és pas això, però, que volia ensenyar-vos. Avui és la Fira del Ram. Fa dotze segles que Vic té mercat setmanal i aquest d'avui és el més gran de l'any, és el més gros que es fa a Catalunya. Heu vist que envolta la ciutat un triple cercle de carrers i camions. Que el bestiar posa a la vila un collar vivent, colorit, remorós.

Avui a Vic hi ha més llonganisses que ciris i més porcs que capellans.

Baixem al carrer travessat de colles i vibrant de rialles.

El sol bat damunt el gran campament de veles i s'alça una bonitor sorda d'aquell formigueig humà.

Dessota les voltes, amb palla fins als turmells, la gent se us emporta entre una festa major de cenalles, forques, esclips i botes, i un bellugueig de coloms, conills i pollastres. Tot és un escataineig, un esclafall, un cloqueig.

Davant nostre, una dona alça un parell de pollastres. Els bufa la ploma del ventre, els palpa.

—Quant ne «vos»?

—Eh?...—i, després d'una estona—: Sis duros.

La dona els deixa a terra amb calma.

—No farem pas ben res.

Hem d'anar caminant.

Una oca ens martelleja l'orella amb el seu crit porfidiós.

Abans de tornar, veig que d'entre els barrots d'una gàbia surt el cap d'un conill orelladret que mira de perfil i fa anar el morret amb petulància.

Entrem al carrer de Sant Cristòfol, que baixa ple cap a la Rambla. Es estret. La gent frega les parets. De les botigues pen-gen eines de tall molt esmolades.

—Serrallonga i va de cop!

Sona una patacada.

—Guaiteu, estrug, a veure si em faràs afaitar!

—Noi, ja vaig dir-t'ho. Qui vol portar sella ha de portar bast.

Desemboquem a la Rambla del Carme. Ací el riur humà és amplexat, va passeig avall i s'embarca davant de cada xerraire.

—La pomada «Pancho»! La pomada que ho cura tot!

Els homes toquen la campaneta desesperats per deturar aquella allau que va passant continuament.

—Faixes a tres pessetes!

—El flaviol de pastor!

Passem. Passem.

Pel damunt de la gent veig un home volat de flames. A l'espatlla li corre una mona esverada, xisclant i petant de dents.

—Vet-aci el cotó!—crida—. Vet-aci el cotó! Però, cremen la llama! La manta que jo us vengé és manta igualadina, la manta bovera per tirar a l'animal! La manta pel carreter, pel boscatier!

Un paraigua s'obre i es tanca amb força. I una veu d'accent mallorquí:

—Jo no enganyo! Jo no vos cobro res!

El sol travessa un núvol de pols sobre els nostres caps.

—La «planeta»! La «planeta»!

L'ocell pica el paperet amb el bec, li fa donar tres voltes i l'entrega. Decanta el cap volent dir: «Quin món!» fa un saltet i cau feixuc a la gàbia.

Som al capdavant del passeig. Sobre una tela romàntica—jardí, llac amb cigne, clar de lluna—una noia encesa s'allisa el cabell, s'adreça el collaret, dona un copet al vestit taronja, fa voltar l'anell, posa ben visible el moneder i inicia un somriure, que s'immobilitza. La nina de l'ull se li omple de verdor de pollancre i al bell mig s'hi dreça un fadrí de Sau.

—Quieta, a veure!—fa el fotògraf—. Un momentet!

—Ja està!

—Ai, Verge!

—Vet-aci, amic Winkel, la Plaça dels Màrtirs, famosa pels seus mercats porcins. Aquest és aquell porc els penells del qual ja lloaren Atenue, Marcial i Estrabó. El que

—Poc que són tots germans. N'hi ha vuit d'una truja i tres d'una altra. Bé es veu prou amb el pelatge—fa un pagès i mossega un tall de coca.

—Vols tot el paquet?

—Ara me'l «agaitava».

—Ja te'ls pots guaitar, ja! Aigua amb sucre! Camases i de bona llei! Jo de tu em quedava tota la porcada.

Els tractants volten les gabies amb les dents serrades. Tenen una punta de febre als ulls i passen el bastó d'un braç a l'altre. Demanen preu, se'n van, tornen.

—Apa, quant valen, ben dit? Però, vés de cara!—criden.

Els pagesos van rodant, gansoners. S'en-faven.

—Ja t'hi «queben» tots?

—Ajustaré les vaques i faré un embà de posts.

Es una gàbia curulla. Els godalls jeuen amb l'ull blau, tèrbol i tabolat, mig aclucat i de tant en tant belluguen l'orella rosada, transparent i dibuixada de venes blaves, com un pàmpol.

—Són de Collsacabra. Han fet hora i mitja a peu i per això estan tan tous...

—Quant ne «vos»?

L'altre calla. S'hi atansa i a cau d'orella:

—Si te'ls quedes tots, a deu duros, vaja!

De les gabies passen als carrers i camions que envolten la plaça. Els duen—una a cada mà—alcats per una pota del darrer i el porc punteja l'empedrat amb les de davant i avança fent uns esguells desesperats.

Sortim al Portalet.

—Tu també?

—Veuràs. Em calien diners, doncs bestiar a plaça.

Amorrat al pany de muralla de l'antiga Ausona, hi ha una llarga renglera de bestiar bovi.

Un home es mira un vedellet, insegur de potes, que porta un estel blanc al front.

—Té set dies.

—«Vos» dir que no és curt?

—Fugiu, home! Et creixerà tot sol.

L'home s'allunya dues passes. Li mira el dors, recte. S'hi atansa. Li palpa bé el baix ventre.

El vedell, immòbil, mira de reüll.

—Recoi! Qui t'enganyà a tu no caldrà pas que se'n confessi!

De la muralla pegen uns flocs d'eura, verda i lluent. Un gran tros del mur es coronat de roses enceses. Damunt la torre vella es dreça un saúquer florit que és tota una piuladissa d'ocells.

Al cap del carrer, el Meder passa dessota el pont de Sant Francesc. El riu fa un salt petit i corre als peus de les adoberies velles, entre claps de verdor i pollancre.

Al Prat hi ha el mercat de xais.

—De xais, per Pasqua, que venen els valencians.

Hi ha quatre cabres, mitja dotzena de xais i un magnífic marrà banyut.

La bestia és pigada de cara i té un cap fi. Els corns, cisellats, es cargolen en dues corbes perfectes.

—Bon cap de brot!

—En Gumà de Balenyà en tenia un que feia cent dos quilos.

—Al meu país—fa un valencià—els mar-rans els volen moixos i «palomos».

—Moix ja ho era aquell. Però era pigat, de Surroca, i et dic que duia un morralet...

Una dona dona un cop de colze al seu marit.

—Tu, i si anéssim a fer un queixal?

MIG DIA

Aquesta és l'hora forta. La gent s'ha en-cabrit per hotels, fondes, hostals, bars, ca-fes, camions, autos, carros, s'ha assegut per bancs i voreres i tothom menja, tothom beu copiosament.

Hi ha colles que van errants de fonda en fonda, la cara roja, el mocador a la mà. Tot és ple. Ni al Colom, ni al Ristol, ni a Can Sallent ni a Can Creus...

Nosaltres ens fem a Cal U. A les tau-les immenses, la gent se'n premeda. Els passadissos són plens de persones que espe-

ren que s'alci algú. És la una. Van cap a set cents coberts servits.

Davant meu, una renglera de pagesos aguanten una cuixa de pollastre amb les dues mans i hi claven les dents com si do-nessin un concert d'«harmonica».

—Refotx! Quina bobor a l'esquena!

—Doncs, a Tavertet, ahir encara van pas-sar quatre grànics de calamarsa.

El sol encén el carrer. La finestra és la boca d'un forn.

Ara travessen uns bous, pausats, amb un fil de bava a un recó de la boca.

El menjador és una follia de crits, de ria-lles, de xuclets. Els plats volen. El vi en-sagna les boques i les tovales.

—Aquell arròs per vint-i-dos!

—No n'hi ha!...

—Tovallons!

—No n'hi ha!...

La finestra és una pantalla. Ara passen uns ramats de porcs trotant amb aquell fi moviment d'anques de casadetes amb taló alt.

—Ai coi de Venturilla! L'has vist? Bon vestit de llana i bona sabata i bon tot. Poc que el menava ell el carro.

Els ulls brillen com ganivets. Les dents no defalleixen.

—Per mi es vol tornar a casar...

Quan va arribar-nos el torn, era un quart de tres.

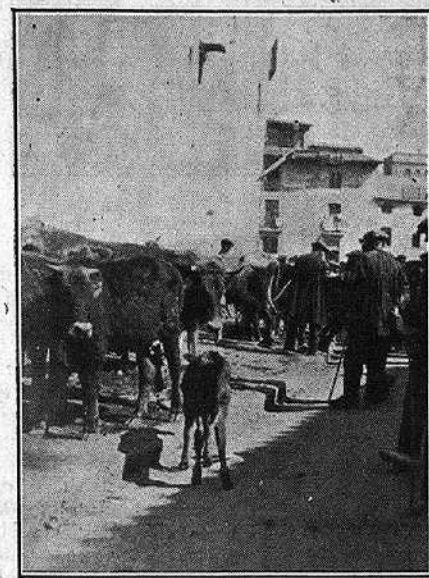
LA TARDA

Eixint de Cal U, no heu de fer més que seguir la calçada i tot seguit passareu da-vant l'espessa renglera de garanyons, eu-gues, cavalls i mules.

Els homes seuen a la barana de pedra de la Rambla i tenen la bestia pel ronsal.

—Vet aci, amic Winkel—dic, aturant-me davant d'un ase que ben bé fa un metre seixanta—, vet aci el garanyó, l'ase repro-ductor, l'ase pare, la perla de la Plana, tan cobejada pels nord-americans.

Les besties potegen l'empedrat amb fúria.

Donen un cop de cua al costat i es recolzen sobre una anca.

A la vorera, els ramaders, amb brusa ne-gra de coll brodat, el bastó penjant al braç, les miren amb atenció.

Hi ha catalans, valencians, aragonesos, manxegos.

L'amo del firal és el Morrerà, que passa amb el Pendís i el Ton de la Vall. També hi ha el Palomes, el Bisbe i En Pujolar.

—Vols un paquet d'eugues?

Són animals joves, però ja bons per ba-tre i llaurar.

El tractant els mira la boca, els alça la cua, els palpa el turmell.

—Què és això?—i senyala un xic de pèl esborrifat.

—Es que han vingut travades.

L'animal camina de cantó amb les an-ques estrenyudes i un toc d'esverament a la pruna gemada dels ulls.

—Quant ne vols?

—Dotze unces de cada una.

Tracte fet, el ramader treu unes tisores de la butxaca i els fa un senyal al pèl de la galta.

—Al vespre me les pots portar.

I va per unes altres.

Passen els cavalls de la remunta del G-uvern. I, un xic endarrerat, un cavall cepat, ros, muntat per un minyó que gallega amb gràcia.

—Veus, tu? Aquell és el cavall de Cen-telles. De cobrir una euga en fa pagar vint pessetes.

—Això és viure!

EL VESPRE

Quan ja heu pres cafè al Nou, rom al Michel, anís a l'Esport, conyac a La Con-stància, quan ja heu escapat a la voracitat dels corredors que salten com llagostes de taula en taula; quan, mossegant el calique-nyo, ja heu reposat la mirada en la gran-dària de la plaça del Mercadal i heu anat a veure la gent com es premsa en els autos, el millor que podeu fer és deixar que Vic compti el calaix i anar a rodar una estona pels carrers estrets que envolten la Seu bo i esperant que caigui la tarda.

I quan vespreja, fer com el meu amic i jo, que hem tornat a pujar al cloquer romà-nic que sembla una torre mora.

El sol s'acaba de pondre. Pel cel prim, de color de perla, ja s'albira algun estel. Les muntanyes es fan negres i prenen un contorn dur. I ací i allà de la plana grisa i silenciosa comencen a esparnejar com bra-ses els grups de llums dels poblets.

JOAN ALAVEDRA

L'APERITIU

Sobre els «Padres». — Per fi ha passat en la vida republicana d'aquests dies un esdeveniment anacrònic, de daguerrotip, de gravat romàntic d'il·lustració amb bigotis, barrets de copa, redingotes i dentadures amb un ganivet lluent al mig com una aren-gada metàl·lica. Em refereixo al debat sobre l'expulsió dels jesuïtes. Jo trobo aquest debat simplement grotesc. En ell han pres part dins dels consistori municipal amics meus enemics dels «Padres» i fins el meu germà Ferran de Sagarra que s'ha posat a de-fensar a peu i a cavall la Companyia de Jesú.

Jo no comparteixo en absolut ni una de les idees del meu germà sobre els jesuïtes. I és curiós, perquè jo vaig estar sis anys al col·legi del carrer de Casp i vaig ésser un alumne brillantíssim i un congreuat dels més enxarolats que corren, i en canvi el meu germà Ferran va ésser un alumne una mica discol i mal considerat, entre altres coses perquè a la classe de Física a més a més de no escoltar el professor, es menjava cada dia una lliura de panallets.

Jo estic cert que si fos regidor, malgrat les meves èpoques de contacte fastuós i teatral amb la Companyia, no m'oposaria a l'expulsió dels jesuïtes ni a l'expulsió de tantes i tantes coses que crec absolutament inútils en els dies que correm.

Això no vol dir, per altra banda, que el debat em sembli de primera, sinó tot el contrari. Primer de tot, orec que aquestes expulsions i aquestes decisions s'han de fer a la callada, en una forma definitiva i se-riosa, però començar discutint i demanant si s'ha de expulsar o no, dona lloc que es descabdel·li tota la retòrica més infima i el plebeisme més de conill perquè s'estilia en els nostres climes morals. Dona lloc a la pirotècnia del menja-capellans indocumen-tat i a tots els esgarips histèrics de la covardia més reaccionària que corre. I en definitiva no se'n treu res.

Jo trobo profundament estúpida tota la literatura de melodrama que serveix perquè els mers incendiàries i els mers desarrapats amb ànima de be es dediquin a cremar con-vents i a brutalitzar per l'estil. Trobo d'un imbecil pujat la propaganda demagògica que fa creure a molts infelços, com un article de fe, que els jesuïtes són la causa de la verola, de les clavelgues poc sanjades, i que a més a més tenen una fàbrica de títols del Deute i d'embotits de carn de criatura de deu mesos.

I trobo tan estúpida com aquesta la pro-paganda dels que fan creure que, si treuen els jesuïtes d'aquest país, sortiran de sota terra una mena de diplòdocus que es men-jaran les nenes a punt de fer la primera comunió, i que les minyones quan vagin a plaça tornaran amb el cistell ple de cues de ratolí.

Són de un grotesc definitiu totes les dames protestatàries que van al Govern civil i a la Generalitat, i tot aquest gran maremà-gum de senyors que recullen firmes i van anunciant la vinguda de l'Anticrist amb una trompeta de llaua esquerpada.

I l'espectacle aquí s'ha plantejat en aques-ta forma; és una comèdia de fira de raval, d'entrada barata i de coloració de sang i fetge. Jo confesso modestíssimament que aquesta mena d'espectacles m'ofenen, i és molt trist que a la terra d'un, que és l'ú-nica cosa que un estima de debò, es donin cada dos per tres aquesta mena d'especta-cles.

En tots els països europeus, el problema dels jesuïtes i les ordres religioses, que aquí aixeca les més gòtiques tempestats d'ultra-tumba, està perfectament resolt. I és lamen-table que quan a la nostra terra nomen es fa que aixecar la llebre per veure si es pot resoldre, el plantejament de la situa-ció ja resulta irrespirable.

Jo em faig càrrec de com és difícil tocar problemes d'aquest ordre en el nostre país, jo procuro posar-me en el lloc d'un home de govern de criteri sa i d'esperit liberal que es veu en l'obligació de decidir-se, i con-fesso que la personalitat d'aquest home de govern no és envejable. Si les persones que es posen uns grans escapularis i fan uns marmarous olímpics, fossin persones d'una bona fe absoluta i es moguessin només per un sentiment religiós, potser hi hauria ma-nera d'entendre'ns, però tots sabem perfec-tament que la majoria d'aquestes persones es mouen per altres interessos que no són compatibles amb el criteri liberal més mo-derat, ni amb el més modest esperit de com-prensíó.

La majoria d'aquestes persones han vis-cut com el peix a l'aigua en els moments més d'oprobri i de vergonya en els quals una conxorxa de policies, de canonges, de lladres i serenos, en nom d'un monarca i d'una pàtria de cartó i d'una religió me-rament utilitària, han fet tota mena d'im-moralitats, i han ensibornat les dames dels «Roperos» i les Perseveràncies amb l'espec-tacle d'unes processons magnífiques, com aquella famosa cavalcada de les Missions, i com aquella gran missa dictatorial de l'Estat.

Per això trobo lamentable l'espectacle municipal sobre el tema dels jesuïtes, per-què és clar, aquesta gent dels marmarous s'agafen on poden, i com que ara no poden fruit amb els espectacles sublims de Primo de Rivera i de mossèn Montgat, s'emmas-caren amb llàgrimes de tragèdia i fan sonar l'esquellot del pànic més sagritanesc i més estomacal.

JOSEP MARIA DE SAGARRA

NOVETATS EN CAMISES

Jaume I, 11 Tel. 11655

URODONAL

neteja la sang intoxicada per l'acid úric

L'URODONAL es un bon preparat d'acció eficaç i el recomano amb freqüència.

DR. A. PI SUÑER
Catedratic de Fisiologia de la Facultat de Medicina de Barcelona

GRÀFIC INDICADOR DELS LLOCS A ON S'ACUMULA EL REUMA

LA QÜESTIÓ RELIGIOSA

El Crist d'Espanya

El Crist és, de tota la iconografia religiosa, la imatge on s'acusen amb més intensitat els trets nacionals dels pobles que l'adoren. Els països catòlics es defineixen, millor que per cap altra creació artística o històrica, per la naturalització que han imposat a la imatge humana del Crist d'acord amb les exigents particularitats de llur fe religiosa.

En substitució dels vells Cristos d'un valor universal, el Crist dels arrians, el de Luter, el Xrestos neoplatònic, etc., que l'Església ha declarat heretges o semi-heretges perquè representen una cristologia perillosa per al dogma catòlic, han vingut els Cristos nacionals que l'Església tolera i fins mira amb bons ulls perquè són uns Cristos sense gaire contingut filosòfic, temperamentals, fàcilment governables a mans de l'experta diplomàcia vaticana. Hi ha un Crist italià, líric i apassionat; un Crist francès de classe mitjana, ben plantat, amb una forta testa de doctrinari i un aire noblement magistral; i un Crist espanyol, democràtic, escarlatenc i patètic. Cada una d'aquestes interpretacions del Crist pot anar-se d'aver estat plasmada en immortals obres d'art.

En general, els Cristos nacionals no s'avenen a romandre tranquils en la quietud dels santuaris ni tan sols a confondre els doctors en el recinte sever de l'exègesis religiosa. L'exaltació dels fidels els treu sovint del temple i els porta a la plaça pública.

El Crist d'Espanya és, per excel·lència, el Crist que intervé en les batalles, que sap esquivar les bales, que tant li escapa d'anar a les processons com a les verbenes i que per no privar-se de res no es priva ni de la propaganda electoral i política. Era el Crist de Felip II i del Pare Claret i avui és el Crist del cardenal Segura i del bisbe

de Vitòria. El Crist que Unamuno en diu de la pietat castissa, que tant serveix per encendre deliquis místics com per forçar les portes del cel:

Padece el cielo fuerza y de la guerra la gloria conquistarle es a cristianos.

Aquesta imatge tan nacional com la més nacional de les nostres valors històriques, destaca com una d'aquelles realitats vives que divideixen el país. De totes, potser, la més important i greu.

No voldríem ara entretenir-nos a escatir fins a quin punt aquesta formidable creació espanyola contradiu i estergeix la imatge del Crist de l'Evangeli. Val a dir, tanmateix, que els conflictes religiosos i civils a Espanya no els ha creat la figura del Crist universal, sinó la del Crist local que ens sembla perfectament discutible fins i tot per a un ortodox.

Els catòlics espanyols no es poden planyer si una secular ingerència de l'Església en els afers de l'Estat, que el cardenal Segura i altres Eminències tenen ara la inoportunitat de posar de relleu, provoca l'acció barroera de les turbes contra els béns de l'Església. L'Anticrist que hom ha tret al carrer aquests dies i que ha alterat amb resplendors d'incendi la dianfanitat de les nostres jornades civils, no és l'Anticrist liberal de Julià l'Apòstata, ungit amb l'oli de la filosofia i tocat amb la gràcia de l'Aletheia i del Nous grecs; és una rèplica deplorable del Crist que ells ens han volgut imposar; és l'Anticrist de la impietat castissa que parla el llenguatge de Nakens o d'El Nuevo Tenorio i que desclava la mà dreta de la creu «para cruzaros la cara». És un Anticrist castís a la mesura del Crist castís.

Hem hagut de passar per molts segles d'intolerància religiosa perquè arribés a fermentar a Espanya el llevat de la intolerància antireligiosa. Si l'Església—deia Secretan, que tractava de conciliar la filosofia i el cristianisme—representa per molta gent la servitud, l'esperit de reacció i la guerra civil, qui se'n pot sorprendre?

No seria just, és clar, d'atribuir aquesta mentalitat i aquests propòsits a tota la clerecia. En el si de l'Església catòlica la unanimitat no és pas encara feta contra l'esperit modern. Aquell famós anatema de l'article XV del Syllabus, hi ha molts catòlics que no estan disposats a llançar-lo: «Anatema a qui dirà: Cada home és lliure d'abraçar i professar la religió que haurà reputat veritable segons les llums de la seva raó...» Hi ha catòlics per qui tots els drets moderns: llibertat de pensament, de consciència, llibertat política i de premsa, s'han de combatre en nom del Crist d'Espanya. N'hi ha d'altres, però, que en nom del Crist sense adjectius patronímics voldrien reivindicar per al catolicisme un esperit de progrés, de llibertat i tolerància. Tothom sap que la unanimitat de l'Església en aquesta matèria no és absoluta a despit de les apariències. Els catòlics liberals tenen ara una ocasió magnífica de provar que l'Església i el liberalisme no són antagònics.

L'hora arriba a Espanya en què la llibertat de consciència i de cultes serà garantida per l'Estat i que tothom tindrà dret a manifestar públicament les seves opinions sense que l'autoritat civil o eclesiàstica pugui limitar-les. Tots hem d'aspirar que el problema religiós no es plantegi en un pla inferior com una lluita entre un Crist i un Anticrist castissos.

La República ofereix a l'Església la pau de la raó i del dret igual per a tots els homes, vinguin d'allà on vinguin i professin les idees que vulguin; els oferim la pau de les consciències alliberades, la pau de la nostra Aletheia. Que ells ens ofereixin la pau del Crist, no del Crist ultramontà, símbol de dominació, sinó del Crist de l'Evangeli, que entrava a Jerusalem amb un ram d'olivera. La pau del Crist i Aletheia, però què no? Només cal que s'adonin que si llur Crist és etern, la nostra Aletheia és immorttal.

JOAN ORS

Piquiponiana gràfica n.º 2

Perquè es vegi que la piquiponiana gràfica apareguda en el nostre número anterior no és pas un document esporàdic, sinó que s'inscriu en una sèrie tan llarga com es vulgui, n'ofereim avui una altra. Per si provoca els espeternecs de l'anterior, hem de fer remarcar que no cal que els diaris piquiponians posin en causa terceres persones que no tenen res a veure amb la publicació de documents d'aquesta mena. Al revés del que passa en els diaris piquiponians, la direcció i la col·laboració de MIRADOR són perfectament responsables.

PASSAT I PRESENT

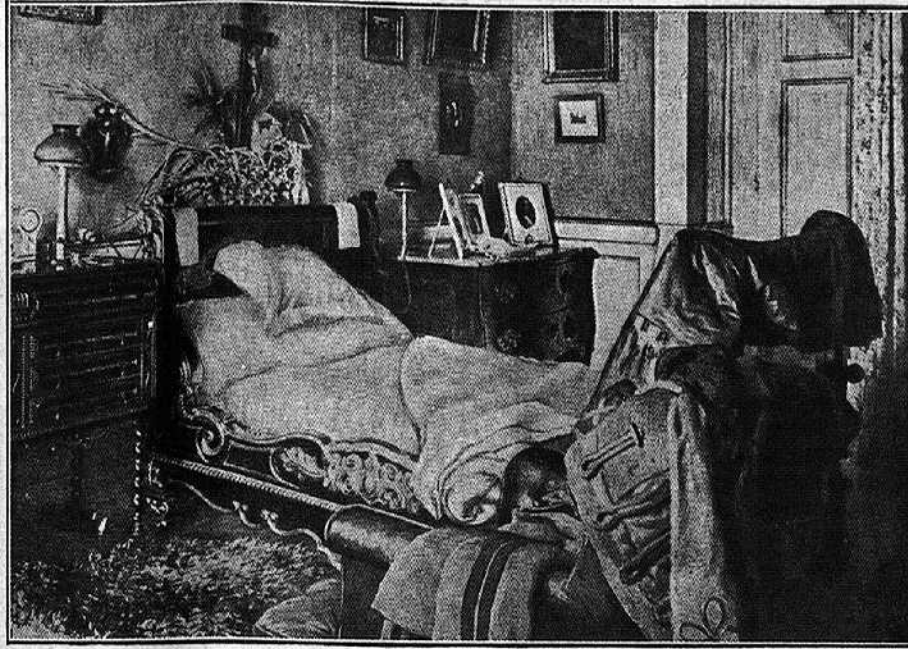
LA REPÚBLICA PORTUGUESA

Milers de deportats a les colònies i d'exiliats a l'estranger, les presons plenes, els presos torturats, la llei de fugues aplicada... Així viu avui allò que nominalment es diu República Portuguesa!

Una pobresa creixent, un poble depauperat i miser — misèria fisiològica, que es tradueix per un desenvolupament terrible de la tuberculosi en els darrers anys —, tal és l'espectacle que ens ofereix.

Els simplistes, però — n'hi ha molts en terres de tan escassa cultura mitjana com les nostres... —, creuen, o pretenen aparentar que creuen, que l'única solució pels mals del país és un règim de força.

Ja en 1915 apareix la primera dictadura, amb el general Pimenta de Castro. La segona sorgeix en 1917 amb Sidónio Paes. I la tercera — la més llarga i més cruenta — s'instaura el 28 de maig de 1926. Encara

La cambra de Manuel II tal com la deixà el mati del 5 d'octubre de 1910

Finalment, des del punt de vista polític, ens apareix Portugal com un país que tracta de desempallegar-se d'un govern dictatorial que no vol, un govern de força, i el resultat de les seves temptatives no és altre fins ara que el ja esmentat: mort, presos, perseguits, foragitats...

Però, com ha vingut el nostre veí peninsular a parar a aquesta situació terrible? Fem un breu resum dels esdeveniments que l'han portat a l'estat actual.

La República fou proclamada el 5 d'octubre de l'any 1910.

Cal dir, però, que, com és lògic, la gestació del moviment ja venia de lluny. A Porto, per exemple, hom havia intentat un moviment republicà el 31 de desembre de 1890. Fracassà.

Però l'ambient s'havia anat fent cada cop més esquerrà. Les idees democràtiques es posaren a la moda en el darrer terç del segle passat, i les Universitats — contràriament al que succeïa avui — són aleshores focus republicans. El monarca és criticat i vilipendiat. Sobre el gras rei Carles cauen escriptors i caricaturistes. El prestigi de la monarquia baixa ràpidament en acabar el segle i començar el següent.

Carles pretén reaccionar. Estableix una dictadura.

El dictador és João Franco, home ric i enèrgic. El resultat, l'assassinat del rei pel febrer de 1908 al Terreiro do Paço de Lisboa, en tornar d'una cacera. Amb ell mor també el príncep hereu, Lluís Felip. Només sobreviu l'altre fill, Manoel, molt jove encara.

La monarquia estava ferida de mort. L'agitació augmentava. Per fi, en els primers dies d'octubre de 1910 esclata la revolució. Després d'una sèrie de combats als carrers de Lisboa, la república és proclamada. Manuel havia facilitat la proclamació fugint quan encara li quedaven nombrosos nuclis militars addictes; s'embarcà a la Praia das Maçãs amb la seva mare, Amèlia d'Orleans. Això decidí ràpidament el conflicte.

Ja tenim doncs la república instaurada. Ara, dels seus actes dependrà el seu desenvolupament. Veiem com es desenvolupa el nou règim.

El president del govern provisional fou un historiador de la literatura i catedràtic cèlebre, Teophilo Braga, home erudit però escriptor confús. Després, com a president constitucional vingué Antonio Arriaga, home íntegre i venerable, però feble.

Ja aleshores s'albira el que ha d'ésser la república: un règim bo en essència, però espallat pels homes que el serveixen.

Des d'aquell moment apareix — un cop més... — la tragèdia portuguesa, comuna a tota la nostra Península: la falta d'homes competents i enèrgics en els llocs públics. La falta d'una élite, la insuficiència de les classes anomenades cultes, en suma.

Homes incompetents, immorals, de vegades veritables aventurers, s'introdueixen en l'organisme governamental. Com de costum, els bons queden de banda, car bo i tímido són sovint sinònims per a ci...

Tan dolents com els de la monarquia, els servidors de la república són els pitjors enemics del règim. Les excepcions que no manquen, és clar, no aconsegueixen ésser un dic que deturi l'assalt a la república.

Vol dir això que aquesta és dolenta? Evidentment que no. Els qui no serveixen són els homes que la dirigeixen.

No falten tampoc persones clarividents que han vist això a Portugal. Ja en parlarem en altra ocasió.

subsisceix, en mig de la sang i de les persecucions...

Però mentre tant hi ha hagut un fet nou i magne: la guerra europea. A aquella lluita monstruosa d'interessos, que costà la vida a milions d'homes, i en la qual, sota estridents proclamacions d'idealisme i de defensa de principis, no hi havia més que el resultat natural d'una civilització basada en la força bruta, com ho era l'europea, fou arrossegada la major part del món. Portugal també.

Fou un enorme error — i en això discrepam d'alguns excel·lents amics que generosament hi posaren tot, fins la seva persona, voluntàriament i plens d'idealisme —. Un dia, més lluny ja dels contemporanis i dels fets, la història jutjarà. Però des d'ara podem entreveure quina fou una de les conseqüències immediates: la naixença d'un militarisme que a Portugal no existia abans. I així es dona la paradoxa que la preponderància dels militars arriba sota la república a un grau extraordinari, que la monarquia no coneagué.

Avui les sumes que es destinen als militars esclafen el pressupost. I la maledicció que portaren a Europa la Revolució Francesa i Napoleó — el servei militar obligatori, pretesa democratització de la guerra, que no és més que un esclavatge i una immolació universal i estúpida — tingué també els seus fruits a Portugal: la creació d'un enorme exèrcit de pretorians, que absorbeix la major part dels pressupostos de la nació i que, tenint tots els mitjans de coacció a les mans, la té sotmesa i explotada...

Avui la monarquia és impossible a Portugal, car no hi ha monarca possible ni viable. Però els monàrques són — nova paradoxa — els més fermes sostenidors de la dictadura pseudo-republicana actual. Transformats en integralistes, un representant d'ells — Oliveira Salazar — és el veritable dictador, més que el trist Carmona, que exerceix el càrrec de president.

De qui són aquests integralistes i del que representen, en parlarem un altre dia, en ocupant-nos de les idees contemporànies a Portugal.

Avui ens hem de limitar a dir que en la revolució de maig de 1926 entraren homes democràtics i de bona voluntat — tal un Sebastião da Costa, un Mendes Cabeçadas, i fins un general Gomes da Costa. Aquests il·lustrats cregueren en l'eficàcia transformadora d'una dictadura militar... Foren de seguida eliminats.

Després vingueren esforços desesperats per a salvar Portugal del règim dictatorial: la revolució de febrer de 1927, la temptativa de juliol de 1928 i la darrera... En elles entraren elements de gran vàlua i nombrosos intel·lectuals.

Fins ara han fracassat. Però la dictadura està avui sola i només es sosté gràcies a la força bruta. Els seus dies estan, per tant, comptats. I de poc li servirà el grotesc partit de la Unió Nacional, simiesca imitació de la Unió Patriòtica, organitzat com aquesta des dels governs civils dels districtes. (De ben poc ha servit el nostre exemple als dictadors portuguesos, que amb aquesta nova U. P. acreditien la seva escassa imaginació...)

Deixem per altra ocasió l'estudi dels corrents d'idees al Portugal dels nostres dies i de la dictadura actual. Val tot això capítol a part.

GONÇAL DE REPARAZ (FILL)

SERVIDUD SENSE GRANDESA

Màrius Aguilar

Es de Huete (província de Cuenca), empleat d'Hisenda i es diu Mariano Aguilar i Diana. Però no li agradava prou el seu nom i se'l va canviar pel de Màrius, amb el qual tampoc passarà a la posteritat.

Es un cas notable d'indigència literària. Fa més de vint anys, va començar a escriure ecos al Poble Català i n'ha seguit escrivint: sempre els mateixos. Tota la literatura del Màrius consisteix en una dotzena de tòpics que remastega cada any al ritme del calendari: unes idees vagues sobre la Revolució francesa, un vers de Verlaine que ell atribueix a Baudelaire, un altre de Gautier i dos o tres de Rubén Darío; «el Estado soy yo», «cardenales del Renacimiento», «San Juan, fienda pagana», etc.

Fa més de vint anys que viu dels mateixos rescalfats: amb una nutrició així s'ha d'acabar patint de beri-beri literari.

En català i en castellà, el Màrius ha passat la seva literatura pertot arreu on ha col·laborat, per acabar a El Dia Gráfico i La Noche, diaris dels quals ha arribat a director. Bé, director: això és un dir.

Home d'esquerreres de tota la vida, amb «intransigències jacobines», «escarapelas tricolores» i altres frases del seu repertori sempre a la punta de la ploma, ha suportat que els diaris d'En Pich fessin el joc del director i de la monarquia fins a ésser literalment oficiosos de Capitanía general en temps d'En Barrera.

Una de tantes vegades, El Dia Gráfico va fer un número dedicat a Alfons XIII, ple de frases encomiàstiques al llavors monarca, entre elles unes de Miguel de Unamuno, velles de qui sap quants anys. En aquells moments, el rector de la Universitat de Salamanca acabava d'ésser deportat a Fuerteventura per antidirectorial i antifalsoní. Si això no era mala fe, era estúpidesa. Quan algú ho rastrejà, en conversa, al director Màrius, aquest va negar tota participació en el fet i assegurà que allò havia estat publicat sense sabuda seva. Però no dimittia el càrrec ni tan sols intentava justificar-se públicament. Es feia passar per un perfecte director de palla. No calia, tot-hom n'estava ben convençut.

Però no suposava ningú que es cregués

obligat a agredir, que escriuria ell, cada vegada que algú feia broma sobre el seu amo, el personatge de Barcelona que presenta un major blanc. Per evitar les nostres «piquiponians», ens va trametre un article—tronadet, la veritat—i ens va fer dir per un amic que deixéssim de fer broma amb En Pich. En reciprocitat, aquest i els seus diaris seguirien fent de situacionistes, que és el que han fet sempre. Del cas que vàrem fer de la gestió diplomàtica del Màrius, els nostres lectors en poden judicar.

Al capdavant, en aquella casa de la plaça de Catalunya haurien de pensar que més val que immortalitzem el nom del seu amo gràcies al sotísier que no pas amb dades biogràfiques. Sembla i tot que el propi Pich, que sempre sol saber què li convé, ens hauria de donar la raó.

Surtout, pas de zèle, recomanava Talleyrand. El mateix diria En Pich i Pon, si els seus coneixements li ho permetessin, al seu fidel servent Màrius. El mal d'En Pich és dels que no volen soroll i pot haver-n'hi amb gaires ficades de peus del Màrius.

Per afegida, el seu amo ni li apujarà el sou ni li ho agrairà. Està convençut que la submissió entra en les obligacions del Màrius envers ell. Això encara si no creu que tanta abnegació i tant zel el comprometen i li dona una puntada de peu.

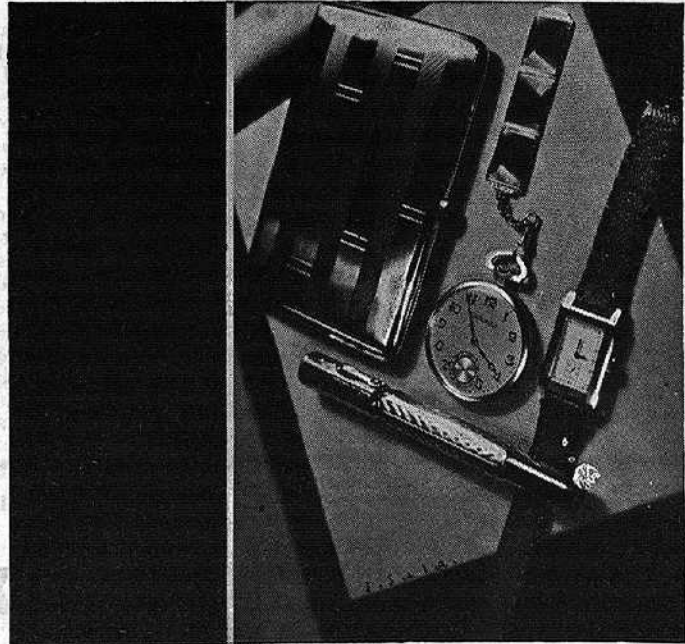
Això li representaria l'avantatge de no haver-se de guardar les seves preteses conviccions segons llur coincidència o llur dispartat amb els interessos de l'amo. I no haurà d'escarrassar-se en explicacions orals a una dotzena d'amics cada vegada que era cada dia—que El Dia Gráfico i La Noche abocaven pel broc gros retrats i elogis del rei i dels dictadors i dictadorettes a milers de lectors.

La pintura republicana que porten a sobre els diaris d'En Pich, és massa fresca. Pensant-se dar-li patina, ara extremen la intransigència republicana.

Però encara n'hi ha que tenim memòria. Encara recordem que el Màrius dirigia un setmanari els diners del qual sortien del Govern civil, en temps que l'ocupava el general Martínez Anido.

JUST CABOT

EL JOIER DE MODA

J.ROCA

UNES BELLES CREACIONS QUE SÓN EL COMPLEMENT DE L'ELEGANCIA MASCULINA.

RAMBLA DEL CENTRE, 33 - PASSATGE BACARDI, 2

De-maneu sempre
CAFIASPIRINA
Però mai un remei contra el dolor

Vda. de Josep Ribas
MOBLES I DECORACIÓ

CASA FUNDADA L'ANY 1850

BOGADA D'OR

Consell de Cent, 327 i 329. Telèfon 14657.-BARCELONA

EL CINEMA

ELS SOVIETS A L'EXTREM ORIENT

"L'exprés blau"

Després de *Tempestat a l'Àsia*, heus aquí amb *L'exprés blau* un altre film de manufactura soviètica, destinat a la propaganda comunista entre els pobles de l'Orient. Un film que pren la matèria de la seva argumentació en la història xinesa contemporània; un film contra la misèria i el capitalisme, conseqüències de la política imperialista de les potències europees.

Quan hom veu acusacions tan concretes, llençades oficiosament per la U. R. S. S.

trontollar l'imperi colonial de les potències europees és portar un seriós atemptat a llur prosperitat econòmica i disminuir l'enemic, és a dir, treballar per al triomf de la dictadura proletària.

He dit que l'acció de *L'exprés blau* transcorre a Xina. Es tracta d'una acció clara i tangible presentada en forma de lliçó de coses. Res de jugar amb abstraccions i presentar principis. La teoria surt del drama amb tota la lògica brutal dels fets.

El vagó de tercera de «L'exprés blau»

als ulls del món, cal llevar-se el capell i aplaudir el gest de sinceritat i d'independència que això representa.

Convençuts els soviets que per a poder portar al seu terme normal l'experiència comunista que ells tracten d'implantar a Rússia, cal convertir a aquesta experiència els altres països, la propaganda agitadora, mitjançant el mitjà, el llibre o bé el film, més enllà de les pròpies fronteres, és per a ells una qüestió de la més vital urgència.

Ara bé, com que a desgrat de la profunda crisi moral del món occidental, les potències del vell continent, fermament estructurades dins un règim capitalista, es mostren extraordinàriament refractàries a les infiltracions de procedència comunista, és natural que els bolxevistes decantin llur atenció i també llurs esperances vers el món oriental, on la propaganda agitadora té un camp més abonat per a l'èxit.

Manca d'institucions econòmiques sàviament elaborades, excés de misèria, abusos del despotisme colonial, heus aquí factors que poden posar més d'un país asiàtic a la marxa del sovietisme.

Els films ens diuen clarament que aquesta propaganda, a més de la finalitat immediata que l'orienta, de retop aconseguir un altre objecte, ja que el crit subversiu contra el capitalisme és, per a molts asiàtics, un crit abrandat de patriotisme, un crit contra l'invasor, i és evident que fer

Per començar, una punyent dramatització de la misèria, la xacra que tan comodament el comunista pot tirar en cara a la civilització burguesa. L'estat de coses inicial que cal eliminar amb la revolució. La veritable acció comença quan el tren es posa en marxa; entrem de ple en el film.

Trauberg ha de posseir eminentment la ciència del cinema per tal com ha donat de ple en una història tan específicament cinematogràfica, tan justament concebuda a la mesura de l'expressió cinematogràfica.

Un tren en marxa, un món en petit. El tren dividit en compartiments que corresponen a les classes en què es divideix la societat. Exposició gràfica a l'abast de tot hom de la diferència de classes socials i del privilegi de castes. Classe mitjana neutral, classe parasitària en la societat futura. Els de primera, en el confort adquirit amb l'exploació dels que treballen i sofreixen, amuntegats en els vagons de tercera.

El tren marxa, al mateix temps que l'acció. Crisi, desenvolupament, solució, marxa dels esdeveniments en el temps, mentre el tren, llençat a tota marxa, consumeix l'espai, fugint del nord que és l'opressió, cap al sud que significa la llibertat. El sud, la meta victoriosa aconseguida amb la revolta dels oprimits contra la minoria dels que viatgen en vagons de primera.

Tot això fet amb una ciència perfecta que sap crear amb la juxtaposició de les imatges una força dinàmica irresistible que s'afirma per la supremacia del ritme, un ritme sec i enèrgic, com el d'una composició de darrera hora de Stravinski.

L'autor domina el seu públic amb tota la puixança d'una hipnotització. I sap dominar-lo per aquell *crescendo* que ha sabut imprimir des del principi al seu film, augmentant progressivament la tensió dramàtica que troba un correlatiu físic molt suggestiu amb la marxa vertiginosa del tren, *crescendo* que ell manté fins al desenllaç satisfactori. La bandera del guardabarrera onejant gaiament, mentre el tren s'allunya cap a les terres del sud, cap al triomf de la justícia.

Cal notar que Trauberg és eminentment un artista i que la seva tasca apologètica no l'ha distret ni un instant de les seves obligacions professionals. La tasca de cineasta revela una atenció minuciosa, adhoc la dèria d'aconseguir sempre una bona fotografia o un angle visual sorprenent i sense caure en el virtuosisme. Trauberg ha fet un film extremadament interessant, en el qual la tècnica i la inspiració es donen les mans en una concòrdia plenament satisfactòria.

La sonorització, excel·lent, la música acompanyant textualment la marxa del film, accentuant el ritme visual amb el seu propi ritme, discreta i sempre en un rol subordinat, que quan no es tracta d'un film musical, és l'únic rol legítim.

Trauberg s'acredita amb aquest sol film com un digne emul dels seus confreres, Eisenstein i Pudovkin.

J. PALAU

Films de James Cruze

MIRADOR en la seva revisió del cinema silent, després dels directors Seastrom, Lubitsch, Griffith, Vidor, Borzage, Sternberg, etcètera, no ha negligit James Cruze, el qual fa temps deixa de produir i modernament han passat, encara que com a pel·lícules de complement, dues obres seves noves i ben estimables.

A Cruze, per no sortir de temps en les crítiques, algú, ara, l'haurà pogut considerar no pas com de primera fila. No obstant, anys enrera, després que la *star* fou l'únic que en els films constava, quan els crítics anaven sofrint desenganys i es cansaven dels seus idòls i per altra part els realitzadors mostraven, cada vegada més, la seva personalitat i talent, en l'època en què la crítica començà a ésser conscient i començaren a sonar noms com el de Griffith, Ince, Cecil B. de Mille, Niblo, etc., també sonà amb força interès el de James Cruze.

James Cruze debutà, dirigint la producció de Wallace Reid, en el temps de les pel·lícules del Far-West i en *La caravana de l'Oregon* (que fou el film escollit per MIRADOR per a revaloritzar Cruze) renovà el gènere de *cow-boys*, ja en plena saturació, i tingué ocasió de revelar-se plenament.

Tenint més llibertat d'acció feu dues obres de pura fantasia: *Hollywood* i *Jazz*.

Hollywood, espècie de documental novellada sobre la vida de les vedettes californianes, en el seu temps, fou una cosa originalíssima: presentar els estudis cinematogràfics, llavors gens coneguts (King Vidor ho ha fet amb *Miracles* i és un truc que s'ha emprat en films còmics: Buster Keaton amb *Estrellats*).

Jazz, junt amb *Mals somnis* i *supersticions* de Douglas Fairbanks feta per Victor Fleming (tristament trobat, fa poc, en el film amb Vilma Banky: *Despertar*), foren les dues comèdies americanes més rares, en les quals el somni jugava un paper de primer ordre. En aquell temps el somni, més que donar-li la transcendència que li han donat Freud i els sobrealistes, era, evitant de caure de ple dins l'arbitrarietat, una manera d'alliberar-se de la imitació servil de la realitat.

Després d'aquestes dues obres, fetes abocant-hi la seva personalitat, abdicà a favor de les necessitats comercials, a les quals es dedicà del tot deixant de dirigir per quedar com un supervisor.

Aquesta temporada hem pogut veure dues obres noves de Cruze i en les dues juga William Haines.

No podia anar d'altra manera. L'home que debutà i que durant molts anys dirigí la producció del somrient, viu bellugadís i encantador Wallace Reid, que en les dues obres joves i agradoses comentades (*Hollywood* i *Jazz*) s'havia mostrat un autor d'esperit, d'invenció i amic de la broma i de la incongruència sense matar-los la humanitat que moltes vegades posseïen, forçosament tenia d'agafar, en tornar a filmar, William Haines.

Aquest William Haines que sobrepassa de bon tros tots els artistes de caràcter humorista (Reginald Denny, Tom Moore, Richard Dix, etc. Adhuc Gleen Tryon — el que s'hi apropa més — Chevalier és més somrient i simpàtic, però els seus gestuals són més sempre iguals, amanerats), a fer barrila, pallassades; a tenir barra i no obstant ésser un dels homes que arriba a estimar més, de bo de bo, i capaç de grans sacrificis.

De les dues obres que de Cruze i Haines coneixem, *El Propedonor* no passa d'ésser un film vulgar molt ben fet com prenent-hi part, a més, no menys que Joan Crawford i Karl Dane. Una Universitat americana. Un combat de boxa. De característic: uns quants acudits de Haines.

L'altra cinta, titulada *Un home*, és més intensa i original. Petites tragèdies que la vida familiar porta a uns recent casats il·lusionadíssims, tragèdies que com més enverinades estan i quan sembla que tot té d'anar en orris, s'arregla amb la major senzillesa (tenim els més bells exemples amb... *I el món marxa*, de King Vidor, i *El poder de la dona*, de Clarence Brown).

Ací la vida familiar és més enjogassada per ésser-ne el cap William Haines.

Després d'una festa en la qual Haines ha fet grans bestieses fent quedar en ridícul la seva muller (Josephine Dunn), els dos es troben enganyats per un vividor que ha explotat les ganes d'ell de fer diners per la seva dona i les il·lusions d'ella d'ajudar al seu marit eclipsant Greta Garbo. Haines, en replicar per la mala jugada que li han fet, és apallissat de mala manera. Veient-se, a més de poca-solta, derrotat i impotent, es troba indignat de la que no

Dues imatges d'una sola Joan Crawford

ha sabut defensar i vol marxar-ne. Mirant de col·locar tota la roba a la maleta tornen a fer xerinxola, reacciona, agafa la seva dona, corrents van a trobar l'estafador i s'entaula altra volta la lluita, i encara que en surt molt malparat, fet malbé de roba i de tot arreu, assolix guanyar i de bracet amb la seva muller marxa triomfador i poca-solta com sempre.

Cruze ha fet un d'aquests films simples i frescos, que sorprenen per la seva desimboltura i falta de pretensió.

RODOLF LLORENS

Les darreres estrenes

L'última ordre és un film amb tots els caires d'una obra feta per encàrrec, altrament no hi ha a aquesta producció aquella honradesa artística que caracteritza el treball de Josef von Sternberg.

La direcció és molt hàbil, però l'anècdota és poc feliç, i això que la idea bàsica — l'home que reviu a l'escenari les emocions de la seva vida passada tan plena de grandesa — és una bona idea, però hom no ha sabut treure'n el partit possible.

Resurrecció, cinta de la Universal, totalment parlada en castellà, és una producció d'Edwin Carewe, el mateix autor que feu en altre temps la versió muda per als Artistes Associats d'aquesta mateixa novella. Carewe, com a autor conscient, deu estar satisfet de la seva primera versió, i en la segona no ha fet sinó repetir-se, afegint-hi el diàleg, que ve a allargar manta escena. Es de justícia dir que el film està fet amb mires amples, sense escatimar-hi res i que la Universal ha afinat molt aquest gènere, després de la seva primera producció: *La voluntat del mort*.

Lupe Vélez, una artista de veritat, Luis Alonso, imitant bastant bé Rod la Roque.

Manolesco és obra de Turjansky. Com que el film no és tan artístic com els anteriors d'ell mateix, el film aquest es veu amb més gust que aquells. És la història amb tots els detalls d'un home que es corromp per amor a una dona, i ja no tan detallada, d'aquest mateix home redimint-se més tard per l'amor d'una altra dona. Brigitte Helm és la corruptora i Dita Parlo la redemptora.

Els timadors poden veure el film amb profit. Hi ha un parell de combinacions contra la propietat dels altres, creació de Manolesco quan està encara dins les malles de la mala musa Brigitte Helm, que ens han semblat molt intel·ligents.

Un reportatge de Hollywood

La revista francesa *Documents* parlà en diversos números dels llocs de peregrinació. Al costat de Lourdes i Jerusalem, Chicago i Hollywood. Els nostres lectors són prou intel·ligents per no pendre la cosa a irreverència. Nosaltres esmentem el fet per a donar idea de l'ambient internacional que s'ha format al voltant de Hollywood, parell al que rodeja també la capital del crim, Chicago.

Així, l'home que en una reunió mundana pronuncii els mots màgics: «Jo he estat a Hollywood...», es veurà de seguida convertit en la màxima atracció. García Sanchiz, el *charlista*, ha estrenat l'escenari del cinema Urquinaona amb aquesta declaració, i naturalment, s'ha vist assistit pel públic brillant, selecte i banal que era d'esperar.

També era de preveure que el senyor García Sanchiz no invitaria la gent a pagar uns preus elevats per a contar-li tots els tòpics de la Meca del cinema, que corren abundantment per les revistes especialitzades i per la premsa diària. García Sanchiz tenia el deure de dir quelcom de nou sobre Hollywood: conscient d'això, a més dels tòpics, l'home feu desfilar davant nostre tots els anti-tòpics.

Les seves *charlas* — ens atenem al mot establert, car no sabríem anomenar-les d'altra manera — foren una hàbil dosificació dels dos aspectes de Hollywood: el bo i el dolent. *Lucas*, retola la primera dissertació; *Sombras*, la darrera. Llum i ombra, cara i creu de Hollywood. Al costat de la nota brillant i atractiva, el contrast obtingut amb el negre de la misèria, i el gris de les vides vergonyants.

L'excel·lent reportatge de García Sanchiz ha modificat potser la nostra imatge de Hollywood? No, en absolut. A través dels mateixos films, en mig de la literatura comercial i publicitària, hom endevinava ja la creu de Hollywood: l'aspror de la lluita; les il·lusions eixalades; les existències en plena derrota... I a costat del nimbe enlluernador de les *stars*, els treballs obscurs, els oficis inconfessables, banditatge, corrupció de menors i els *gigolos* descarats.

Aquest és l'aureòla de Hollywood. I potser sigui també la seva atracció, car en l'aiguabarreig de tot plegat és on es troba el secret de la seva aguda fotografia.

De tot quant va dir García Sanchiz, el que produí més impressió — especialment en les noies bel·les i fantasistes —, potser foren les siluetes d'algunes de les més famoses actrius femenines. Contrastant amb unes superbes qualitats físiques, una buidor espiritual i una total absència de racionari. Llum i ombra. A nosaltres, admiradors entusiastes del cinema americà, la cosa no ens ha sorprès, ni tampoc sabríem planyernos. El cinema, essencialment art plàstic per ara, es paga exclusivament de la figura. És l'autor del film qui ha de treballar en profunditat. I per a fer-ho, té a la seva disposició els superbes exemplars que són els actors. Cada un d'ells, una dada humana, tot d'una peça i sense complicacions. És la conjugació i l'entrecruament de tots ells, el que produeix el drama. Per això en el cinema cal cercar la psicologia per camins completament diferents que en la literatura. Cosa de la qual no s'han adonat alguns directors, molts actors i bastants crítics.

Ens sortíem dels vols de la lírica serpentina del senyor García Sanchiz. Per acabar, direm que fou en la *charla* central on més ens va plaire. *Hollywood Boulevard* és una escenografia que ni feta a posta per a penjar-hi les notes coloristes, les observacions agudes i les descripcions amables i banals que han fet la fama de García Sanchiz.

A. A.

Ja ho sabeu...

—que Oscar Strauss ha d'escriure la música del nou film d'Ernst Lubitsch, *El tinent rialler*, amb Maurice Chevalier de protagonista?

—que el company de Greta Garbo en el film *Susanna Lenox* serà Jean Hersholt?

—que el film recent de Jackie Coogan, *Tom Sawyer*, tret de la famosa obra de Mark Twain, ha obtingut un gran èxit? Coogan s'ha revelat dels pocs casos de nens precoços que després fan alguna cosa de bo.

—que la crítica de Londres reputa *Sous les toits de Paris* el millor film de l'any?

—que algú ha escrit a *Pour vous*: «La producció cinematogràfica ha de comptar, a Espanya, amb la severitat, força gran, de la crítica»? Que diaris deu deixar de llegir l'autor de l'article!

Tot el món, diu:

No s'ha conegut un actor com

Emil Jannings

No s'ha vist una obra d'

Emil Jannings

com

La última orden

al

COLISEUM

Es un film Paramount

MOBILIARI D'ART

BUSQUETS

Decorador, mestre ebenista i tapisser. Objectes d'art i de fantasia per a obsequis. Sales d'Exposicions de Belles Arts.

Passeig de Gràcia, 36. Telèfon 16266
BARCELONA

KURSAAL i CAPITOL

AVUI

VERTIGO DEL TANGO

per Lois Moran

i
Charles Farrell

en **LILION**

Dirigida per
Frank Borzage

El Exprés
Azul

Avui al

Saló Catalunya

Selecció Filmofono

Distribuida per

FEBRER I BLAY